

Forskingens pengar kunde lika gärna lottas ut

Det nuvarande systemet för att söka forskningsmedel är ett gigantiskt slöseri med tid och resurser, skriver Jeff Werner.

Så kom beskedet från Vetenskapsrådet och Riksbankens jubileumsfond. Några av mina kollegor som har fått projektmedel, jublar och korkar upp champagne. Men för drygt nittio procent av dem som ansökte i våras ökade beskedet bara

tänka att det inte är de mest angelägna forskningsidéerna som belönas, utan de som till omfång och inriktning passar att genomföras i just projektform.

Men vad är det som säger att forskning bäst bedrivs som projekt i tre eller fem år? Att alla de frågor som pockar på en lösning, stora som små, lämpligen genomförs inom samma, av forskningsmyndigheterna bestämda, tidsformat? Eller att de forskningsidéer som på förhand låter sig paketeras i form av en övertygande ansökan, verkligen är de som resulterar i de mest nyskapande och framåtsyftande resultaten?

VORE DET INTE bättre att använda alla de resurser som i dag används till att skriva, bedöma och administrera ansökningar till forskning? Förslagsvis genom att fördela dem till lärosätena och ge universitetslärarna reell forskningstid i tjänsten. Eller om man vill ha kvar spänningsmomentet, varför inte ta steget fullt ut och låta Svenska spel lotta ut pengarna?

Det nuvarande systemet är ett gigantiskt slöseri med tid och resurser. Jag kan bara se två förklaringar till varför det upprätthålls. Antingen litar inte statsmakten på att forskare skulle sköta sitt jobb om de fick forska om vad de vill. Eller så är man rädd för att de skulle sköta sitt jobb med obekväma forskningsresultat som följd.

● Kommentar

höstdepressionen. Trots att de försökt anpassa sig till formen och känna av vad som kan förväntas leda till framgång, kammade de noll.

Beviljat forskningsprojekt innebär att en forskare kan ägna sig åt det som hen är utbildad för, nämligen att forska. Avslag betyder att hen nästa år i stället måste lägga tid på att skriva nya ansökningar. Betänk att varje år ägnar Sveriges forskare månader åt att skriva projektansökningar som det aldrig blir något av. Betänk också att andra forskare använder månader åt att bedöma ansökningar som får avslag. Och betänk slutligen att hundratals tjänstemän är anställda för att hantera ofruktsamma forskningsansökningar. Vem kan på allvar tro att detta är ett effektivt system? Och vem kan tycka att det är ett värdigt system?

DET ÅTERSTÅR OCKSÅ att bevisa att det resulterar i bättre forskning. Sannolikt sorteras de allra uslaste projekten bort, men antagligen också de mest originella. Det är snarare de projekt som lyckas vinna sympati hos flest antal bedömare som tar sig igenom beredningsgrupperna. Det finns också skäl att miss-